

Pleegzorg in transitie - Visie en standpunten van de Pleegouderraden

*“Wij houden de pleegkinderen laag op de ladder,
maar de pleegzorg hoog op de agenda!”*

In het huidige jeugdzorgstelsel is pleegzorg onmisbaar. Kwalitatief, kwantitatief en financieel.

Zonder pleegouders zouden veel kinderen tussen wal en schip vallen en niet de kans krijgen om in een bijna normale opvoedsituatie op te groeien.

De pleegkinderen krijgen een veilige basis die hen zo goed mogelijk voorbereid op een “gewoon” leven.

Zonder pleegzorg zou er onvoldoende opvang-capaciteit zijn en de jeugdzorg zou heel veel duurder worden.

Pleegzorg is dus een zeer geschikte oplossing.

Maar ook het maatschappelijk kapitaal dat pleegouders inbrengen is waardevol. Belangeloos, terwijl ze er vaak financieel op toelagen, zetten pleegouders zich in voor hun pleegkind. Met grote inzet, liefde en volhardendheid functioneren ze als authentieke ouders.

De jeugdzorg maakt in deze tijd een bijna revolutionaire stelselverandering door. Dat is in de wet en in de eerste aanwijzingen voor de uitvoering nog niet in die mate zichtbaar, maar we zullen zien dat er veel meer verandert dan eerst gedacht. Tegelijk is het een taai en nog onoverzichtelijk proces, en het zal jaren duren voordat het veld helemaal in een nieuw evenwicht is.

Het pleegouderschap staat daarin op zich niet ter discussie. De positie van de pleegouders echter is traditioneel relatief zwak. Het ziet er niet naar uit dat die positie in de belangenstrijd die is ontbrand bij de herverdeling van de “jeugdzorgkoek” er zo maar sterker op wordt. En dat is eigenlijk raar. Want in

het pleegzorgdeel van de jeugdzorg vormen de pleegouders het eigenlijke, onbetaalbaar en ongekend grote kapitaal. Zonder pleegouders is er geen pleegzorgopvang. En in het totale veld van opvang nemen pleegouders de helft van alle verzorgdagen voor hun rekening. Zonder pleegouders valt het hele stelsel om.

In de praktijk blijkt steeds weer dat anderen niet op de originele en eigen wijze voor de positie van pleegouders zullen en niet kunnen strijden. Pleegouders moeten zich in dit nieuwe krachtenveld als het ware emanciperen en het zelf doen. Daarom eisen ze in het proces dat gaande is een prominere rol en stem op.

WAT IS PLEEGZORG?

Pleegzorg is het stelsel waarbij kinderen niet door hun eigen biologische ouders, maar door vervangende ouders verzorgd en opgevoed worden. In tegenstelling tot adoptiekinderen zijn pleegkinderen niet de wettelijke kinderen van de pleegouders.

Aanleiding tot pleegzorg is dat de ouders door verschillende oorzaken (tijdelijk of langdurig) niet of niet voldoende in staat zijn om de kinderen de juiste zorg en aandacht te bieden. De kinderen kunnen dan door een officiële instantie bij een pleeggezin geplaatst worden. Ook komt het voor dat er in het netwerk (familie- of kennissenkring) van de ouders voor opvang gezorgd wordt.

Pleegzorg is dus wat anders dan even oppassen op een buurkind als er een kortdurend en overzichtelijk probleem is. Pleegzorg is ook geen kinderopvang. Aan pleegzorg ligt in het huidige stelsel een indicatie ten grondslag.

PLEEGZORG IS DIVERS

Pleegzorg kent veel vormen. Voor elke situatie is er wel een passende pleegzorg-vorm te vinden.

Door bekenden (netwerkpleegouders)	↔	Door vreemden (bestandspleegouders)
Volgtijd (alle dagen van de week)	↔	Deeltijd (weekenden of vakanties)
Langdurig (opvoedingsvariant)	↔	Kortdurend (crisisopvang)
Regulier	↔	Specialistisch (kinderen met ernstiger beperkingen)

WAT MAAKT PLEEGZORG BIJZONDER

- ♥ Pleegouders zijn **vrijwilligers** (vaak 24 uur per dag, 7 dagen in de week).
- ♥ Pleegouders zijn onbetaalde **deskundigen**.
- ♥ Pleegouders werken vanuit hun **hart**.
- ♥ Pleegouders zorgen voor meer dan de helft van de verblijfsdagen in de jeugdzorg.
- ♥ Pleegzorg kost een kwart van residentiële zorg.
- ♥ Pleegzorg is hoogstens kostenneutraal, vaak wordt er door pleegouders op toegelegd.

WAT WILLEN PLEEGOUDERS IN DE TRANSITIE

De LOPOR, de vereniging van pleegouderraden, heeft **10** voorwaarden en legt die op de diverse actuele onderhandelingstafels neer.

PLEEGOUDERS EN DE TRANSITIE JEUGDZORG NAAR DE GEMEENTEN

1. **Gemeenten moeten bij de transitie de rol en de positie van pleegouders onderkennen en erkennen door direct aan hun vertegenwoordigers advies te vragen over de vormgeving van de pleegzorg binnen hun nieuwe lokale of regionale jeugdzorgsysteem.**

Er zijn jaarlijks gemiddeld 15.000 pleegouders in touw die ongeveer 25.000 kinderen verzorgen. Ze doen dat 24 uur per dag en vaak jarenlang. Ze ontvangen een vergoeding ter hoogte van een klein deel van de kostprijs van de opvang in een instelling. Ze doen hun werk met grote gedrevenheid en heel vaak met succes.

Pleegouders zijn ervaringsdeskundigen, zij hebben de meest praktische, intensieve en levensnabije ervaring in de pleegzorgbranche.

De gemeenten gaan nu veelal af op de institutionele positie en stellingname van de instellingen, op hun PR en op hun pro-actieve beeldvorming. Deze strategie van de instellingen is logisch en op zich begrijpelijk.

De gemeenten missen daarbij wel het eigen en authentieke geluid van de pleegouders, die het werk daadwerkelijk doen.

De belangen van de instellingen voor pleegzorg en die van de pleegouders kunnen in veel situaties in elkaars verlengde liggen, maar ze zijn niet altijd zo maar gelijk.

De gemeenten moeten aan de pleegouders een zelfstandige adviserende rol geven bij de inrichting en inkoop van hun jeugdzorgveld, vooral ten aanzien van de plek en positie van de pleegzorg.

2. **Pleegouders laten zich niet zo maar aanbesteden of inkopen zonder daarover geraadpleegd te worden.**

Gemeenten zijn straks vrij om de diverse vormen van Jeugdzorg in te kopen of subsidiëren; ze zijn zelfs uitgenodigd om dat eventueel via een aanbesteding te doen. Ze mogen de pleegzorg inkopen bij de best presterende en/of dus bij de best biedende. Behalve hun personele apparaat hebben deze instellingen zelf echter niets te bieden als ze hun pleegouders niet tot hun "handelswaar" (mogen) rekenen. En juist de pleegouders worden in het hele proces veelal afzijdig gelaten. Hoe kan de instelling een gunstige prijs gaan bieden? Misschien ook wel over de rug van de pleegouders! Wat gebeurt er als een pleegzorginstelling de opdracht niet wint? Word je dan als pleegouder ingelijfd bij een andere instelling die de aanbesteding wel wint en jou erbij moet nemen? Waar kom je dan terecht? Aanbestedingen of de inkooppraktijken zoals bij de Thuiszorg in het recente verleden, zijn voor de pleegzorg geen begaanbare weg.

3. Pleegouders horen aan de onderhandelingstafel bij het transitieproces, daartoe in staat gesteld door een tijdelijke, parttime verlofregeling.

De transitie jeugdzorg is groot, complex en langdurig. Willen pleegouders voldoende kunnen bijdragen aan een succesvolle transitie, dan kost dat veel tijd. Tijd die pleegouders niet hebben, omdat ze al een baan, een gezin en pleegzorgtaken hebben. Een kleine groep mensen kan en wil actief zijn in pleegouderraden en de LOPOR. Als onze partners (in de eerste plaats de gemeenten, maar ook de instellingen) willen dat pleegouders bijdragen aan de transitie, dan zullen pleegouders in staat gesteld moeten worden om mee te werken. Een vergoeding voor een groep pleegouders, bijvoorbeeld in de vorm van een tijdelijke betaalde verlofregeling voor een dag per week, is een manier om deze deskundigheid tijdelijk te professionaliseren, tot bijvoorbeeld een jaar na de invoering van de transitie. Voor de invoering en uitvoering van de transitie stelt het rijk budget beschikbaar aan de gemeenten. Voordat dat geld wordt uitgegeven aan allerlei externe adviesbureaus, zouden de gemeenten het directe advies van pleegouders moeten inroepen.

PLEEGOUDERS EN MEDEZEGGENSCHAPSRECHTEN

4. Alle instellingen voor pleegzorg moeten een goed werkende PLEEGOUDERRAAD realiseren!
5. De PLEEGOUDERRAAD moet na de transitie wettelijk en beleidsmatig verankerd blijven via de nieuwe Jeugdwet
6. Pleegouders dringen erop aan dat de (samenwerkende) gemeenten voor pleegouders een voordrachtsrecht opleggen voor één zetel in de Raad van Toezicht van hun pleegzorginstelling.

PLEEGOUDERS EN VERGOEDINGEN&VOORZIENINGEN

7. Pleegouders moeten in hun taak direct worden ondersteund en voor hun pleegkinderen direct toegang kunnen hebben tot flankerende of extra ondersteunende eerstelijns voorzieningen.
8. De vaste pleegvergoeding voor de pleegouders moet onverkort structureel worden verhoogd, zoals door de minister eerder is beloofd.
9. Er moet een eenvoudige en dekkende landelijke regeling voor de incidentele, bijzondere kosten komen, zoals studiekosten, ontlastende kinderopvang ed. .
10. Bij de inkomensafhankelijke kostenbijdrageregelingen moet voor de pleegkinderen de bijstandsnorm in de inkomstenstoets worden toegepast, zowel bij landelijke als bij gemeentelijke regelingen. Het inkomen van de pleegouders mag nooit het uitgangspunt vormen. Van alle pleegouders moet een zelfde bijdrage gevraagd worden.
De aanpassing van de grondslag voor bijdrageregeling is vooral zeer urgent bij het gebruik van kinderopvang door pleegouders.

WAT KUNNEN PLEEGOUDERS DE GEMEENTEN NU AL BIEDEN

Een onmisbare bron van jeugdzorg: duizenden dagen en nachten van verzorging, opvoeding, begeleiding en liefde.

Een vorm van jeugdzorg die in veel situaties de beste kwaliteit biedt, omdat kinderen in een gezins-situatie kunnen blijven opgroeien.

Een vorm van jeugdzorg met een groot en natuurlijk maatschappelijk draagvlak of het nu gaat om de netwerk- of de bestandspleegzorg.

Een vorm van jeugdzorg die de maatschappelijke draagkracht om problemen dicht bij de samenleving op te lossen, versterkt

Een schat aan authentieke informatie over pleegzorg door ervaringsdeskundigen, te leveren zowel als inbreng in het transitieproces als ook daarna, en wel als structureel onderdeel bij de scholing van professionals.

WAT KUNNEN PLEEGOUDERS DE GEMEENTEN STRAKS MEER BIEDEN

Meedenken bij en meewerken aan de innovatie van de jeugd- en pleegzorg, bijvoorbeeld:

Pleegzorg dichterbij = licht en ondersteunend > wellicht als "stand in&by pleeggezin" te afficheren.

Een vorm van jeugdzorg die het eigen gezin c.q. de biologische ouders kan ondersteunen. Bij tijdelijke of langdurige beperkingen in het gezin kan pleegzorg een aanvulling op het eigen gezinssysteem vormen.

In geval van langdurige ziekte of overlijden van een ouder. Bij echtscheiding en relatieproblemen. Als de ouders zo nu en dan ruimte nodig hebben om op adem te komen. Bij kinderen die net wat meer aandacht vragen dan de ouder kan opbrengen.

Door in te zetten op deze vorm komt pleegzorg dicht bij de 1ste lijnszorg te staan. Als gemeenten in staat zijn om snel een indicatie af te geven en er een goede samenwerking met de pleegzorginstelling is, kan dit in grote mate bijdragen aan preventie. Zorgen dat jeugdigen langer en vaker thuis verblijven en minder in "het systeem" terechtkomen. Dit kost bijna niks, is zeer laagdrempelig, is plaatselijk, gaat

makkelijk over in informele hulp en de relatie houdt lang stand. En belangrijk: neemt niks over en houdt het gezin zelfstandig.

Flankerende zorg ook voor pleeggezinnen dichtbij: Het CJG wordt voor heel veel zaken de indicatiesteller; de ambitie is daarbij: snel en onbureaucratisch leveren! Nu loopt voor de pleeggezinnen praktisch alle flankerende hulp via de pleegzorginstelling. Vaak moet die on\mslachtig onderhandelen en 'funderen' om iets geregeld te krijgen. Na de transitie zou dat allemaal wellicht eenvoudiger en sneller via die ene schijf van het CJG kunnen lopen.

Bijlagen:

- I. Toelichting op voorwaarden 7 - 10
- II. Basisvoorwaarden voor een goedwerkende PLEEGOUDERRAAD
- III. Wettelijke rechten en plichten Pleegouders